

Шкарнега О.С.

*студентка 5-го курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ АДВОКАТСЬКОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ЗА НОВИМ КПК

одним із найважливіших завдань в сучасній демократичній державі є надійна охорона прав та свобод людини. Конституція, яка була прийнята у 1996 році, проголосила Україну суверенною,

незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою і визнала людину найвищою соціальною цінністю. Забезпечення цього права здебільшого покладено на адвокатуру. Політичні та соціально-економічні зміни, які відбуваються в Україні, зумовили реформи кримінально-процесуального законодавства, застосування визнаних у світі міжнародно-правових норм у галузі захисту прав і свобод людини. Значним здобутком на шляху реформування кримінально-процесуального права, як однієї з основних галузей правової системи, стало прийняття нового кримінального процесуального кодексу України у 2012 році.

так згідно з пунктом 19 ст. 3 нового КПК України передбачено, що захисник є стороною кримінального провадження з боку захисту. Він уповноважений передбаченому законом порядку здійснювати захист підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, а також особи, стосовно якої передбачається розгляд питання про видачу іноземній державі (екстрадицію) (ч. 1 ст. 45 КПК України). На відміну від КПК України 1960 р., яким передбачалося, що в якості захисника допускаються інші особи, за новим КПК встановлено, що захисником може бути лише адвокат. Захисником не може бути адвокат, відомості про якого не внесено до Єдиного реєстру адвокатів України або

стосовно якого у Єдиному реєстрі адвокатів України містяться відомості прозупинення або припинення права на заняття адвокатською діяльністю (ч. 2 ст. 45 кПк). однак, і прикінцевих положень нового кПк передбачено, що ця норма вводиться в дію через рік після створення Єдиного реєстру адвокатів України.

слід наголосити на тому, що в новому кПк, де що непослідовними виглядають повноваження сторони захисту у збиранні доказів. так, сторона захисту збирає докази шляхом ініціювання слідчих (розшукових) дій, тобто мусить звертатися до слідчого або прокурора з клопотанням про проведення тієї або іншої дії, що фактично консервує нинішній стан речей, обмежуючи можливості захисника зі збирання доказів. у даному разі можливості сторони обвинувачення і захисту важко назвати пропорційними, адже сторона обвинувачення може проводити слідчі (розшукові) гласні і негласні дії самостійно, а сторона захисту може лише ініціювати проведення таких заходів, які, знову ж таки, можуть проводитися

лише стороною обвинувачення. а те, що у захисту є можливість витребувати й отримати від органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, службових та фізичних осіб речі, документи, відомості, висновки експертів, висновки ревізій та акти перевірок, – не може компенсувати можливості проведення слідчих (розшукових) дій. ініціювання стороною захисту, потерпілим проведення слідчих (розшукових) дій здійснюється шляхом подання слідчому, прокурору відповідних клопотань, які розглядаються в порядку, передбаченому ст. 220 кПк. Постанова слідчого, прокурора про відмову в задоволенні клопотання про проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій може бути оскаржена слідчому судді (ст. 93 кПк).

Що стосується права на збирання стороною захисту документів та інших доказів, то в кПк відсутній будь-який механізм його реалізації. це стосується як права на збір доказів самим підозрюваним чи обвинуваченим, так і його адвокатом. важливим кроком в напрямі удосконалення діяльності адвоката – захисника в процесі

доказування у кримінальному провадженні норми Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», які істотно розширили його права у збиранні відомостей про факти, що можуть бути використані як докази, застосуванні технічних засобів, фіксуванні процесуальних дій, в яких він бере участь, а також ходу судового засідання в порядку, передбаченому законом, тощо (п. 7,

1. ст. 20). у нормах данного закону передбачається, що адвокат має право збирати відомості про факти, які можуть бути використані як докази, в установленому законом порядку запитувати, отримувати і вилучати речі, документи, їх копії, знайомитися з ними та опитувати осіб за їхнього згодою. Найбільш дієвим засобом такого збирання та отримання доказів є адвокатський запит. у законі наводиться визначення поняття «адвокатський запит» та закріплюється обов'язок органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб, керівників підприємств, установ, організацій, громадських об'єднань давати адвокату відповідь на його запит протягом 5 робочих днів.

таким чином, підсумовуючи розгляд питання щодо адвокатського розслідування за діючим кПК, слід зазначити, що істотних змін у цьому контексті так і не відбулось. виходячи зі змісту Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та кПК

України 2012 року, адвокат залишається все ж таки обмеженим у можливостях збирання доказів у порівнянні зі слідчим, або прокурором. Повноваження сторін обвинувачення і захисту важко назвати пропорційними, адже сторона обвинувачення може проводити слідчі (розшукові) гласні і негласні дії самостійно, а сторона захисту – лише ініціювати проведення таких заходів, які, знову ж таки, можуть проводитися лише стороною обвинувачення. таким чином, можливість захисника реалізувати свої функції захисту через формування власної доказової бази, як вбачається, так і не знайшла свого повного відображення у реформуванні чинного законодавства.

